DANIEL CLOWESIN SARJAKUVIEN HENKILÖT OVAT VIERAANTUNEET AAVEMAISIKSI

Yhdysvaltain vaihtoehtosarjakuvassa on kolme menestystä ylitse muiden. Peter Baggen Viha ja Hernandezin veljesten Rakkautta ja raketteja ovat tuttuja Suomessakin, mutta Daniel Clowesin sarjakuvat ovat jääneet meillä oudosti tuntemattomiksi.

Harri Römpötti

"Fightball-lehteni jokaista numeroa myydään 25 000 kappaletta. Nykyään Marvel ja DC, isot supersankarikustantamotkin, olisivat tyytyväisiä siihen. Vielä joitakin vuosia sitten ne lakkauttivat lehtiä, jotka putosivat alle 100 000:n."

"Vaihtoehtosarjakuvan myynti ei olekaan laskenut samaan tahtiin kuin valtavirran. Sinänsä valtavirta ja vaihtoehto ovat outoja käsitteitä sarjakuvassa. Mielestäni minun sarjakuvani ovat perinteisessä mielessä enemmän valtavirtaa kuin supersankareiden muskelifantasiat", vuonna 1961 syntynyt Clowes toteaa.

Hän kertookin Teräsmiehen ja Batmanin tavoin pitkissä kalsareissa loikkivien sankareiden rinnalla aika normaaleista ihmisistä. Clowesin tarinoiden tunnelmat ovat ahdistuneita. Usein niitä on sanottu kyynisiksi. Henkilöhahmoilla ei ole yliluonnollisia voimia eivätkä ne taistele rikollisia, vaan omia sisäisiä tuntojaan vastaan.

"Löydän jopa kamalimmista hahmoistani hitusen itseäni. Eivät ne ole omaelämäkerrallisia, mutta mistä muualta kukaan kirjoittaisi hahmojaan kuin omasta päästään."

Clowesin lausunto on sikäli avomielinen, ettei hän päästä hahmojaan vähällä. Hänessä onkin ainakin hieman samaa ahdistusta kuin teoksissaan. Clowes käyttää sarjakuvissaan poikkeuksellisen runsaasti kertovaa tekstiä, joka kulkee usein minä-muodossa.

Hänen sarjakuvansa laajenevat kuitenkin kuvaamaan nykyaikaisen yhteiskunnan vieraantuneisuutta laajemmin kuin vain yksilöperspektiivistä. Osansa saavat niin keskinkertainen mukanajuokseminen kuin elitistinen friikkailu. Positiivisia rooleja ei ole.

"Minä kasvoin sarjakuvalehtien keskellä. Kymmenen vuotta vanhempi veljeni oli innokas kaikkien sarjakuvien lukija. Kun hän muutti kotoa, perin hänen huoneensa ja sarjakuvansa. Se huone oli täynnä lapselle outoja kuvia."

"Pienenä en nähnyt televisiota ollenkaan. Vanhempani ostivat ensimmäisen telkkarin vasta kun olin kuuden tai seitsemän. Mutta sain lukea mitä tahansa, jopa Playboyta. Luin sarjakuvia jo ennen kuin opin oikeasti lukemaan. Itse kuviin keksimäni tarinat olivat paljon omituisempia kuin oikeat."

"Vanhat EC-yhtiön kauhusarjat ja underground kiinnostivat minua alusta alkaen enemmän kuin supersankarit, vaikka luin minä niitäkin."

Useimpien muiden vaihtoehtopiirtäjien tapaan Cloweskin on 60- ja 70-lukujen undergroundin perillinen. Robert Crumbin sarjat, Gilbert Sheltonin Friikkilän veljekset ynnä muut viitoittivat amerikkalaisten piirtäjien tien reaalimaailmaan, vaikka olivatkin sen rätväkkää liioittelua.

"Kävin taidekoulussa kuten monet muutkin. Mutta en minäkään oppinut siellä mitään hyödyllistä. Opetus oli siihen aikaan epäonnistuneiden taiteilijoiden sekoilua. Minulla oli stipendi, joka kattoi asumisen ja syömisen, ja siksi viivyin loppuun saakka."

Clowes onkin piirtäjänä perin juurin perinteinen viivan käyttäjä. Vuosien mittaan hänestä on kehittynyt perfektionisti, joka käyttää yhden sarjakuvasivun tekemiseen keskimäärin työviikon.

"Piirrän luonnoksia sataan kertaan ja korjaan tussausta loputtomiin. Näen hirveästi vaivaa, jota kukaan ei huomaa. Nyt olen opetellut käyttämään tietokonetta, jotta voin lähettää koko työni painoon levykkeillä, ettei kukaan pääse sotkemaan sitä välissä."

"Ei minulla ikinä ole mielessä mitään sanomaa. Herään vain joka aamu ikään kuin ratkomaan jotain henkilökohtaista matemaattista ongelmaa. Tuottaa suurta tyydytystä, jos saan luomani maailman toimimaan."

"En ihan ymmärrä, miksi joku haluaa lukea sarjakuviani, mutta yleisö on ehdottomasti tärkeä. Muuten tämä olisi ihan liian hullua - kuin puhuisin yksikseni. Joskus saan todella outoja kirjeitä lukijoilta. Mutta oikea kirje ilahduttaa aina. Hyvä, että ihmiset viitsivät vielä kirjoittaa."

Clowesin yleisö on huomattu sarjakuvapiirien ulkopuolellakin. Viime vuonna arvostettu aikakauslehti Esquire tilasi häneltä sivuilleen tarinan ensimmäisenä sarjakuvapiirtäjänä kautta aikojen. Myös Hollywood on esittänyt tarjouksia sarjakuvien filmausoikeuksista.

"Hollywoodin loisto ei ole koskaan vichättänyt minua. Etenkin Like A Velvet Glove Cast In Iron -albumistani on oltu kiinnostuneita, mutta siitä tulisi liian kallis elokuva, jotta sen voisi tehdä kunnolla."

"Voisin tietysti myydä kaiken Hollywoodin studioille kalliilla, mutta minulla ei ole mitään tarvetta tehdä niin, ellen sairastu syöpään ja tarvitse miljoonaa taalaa sairaalaan. Rakastan elokuvia ja olisi upeaa, jos sarjakuvistani tehtäisiin hyvä elokuva."

Velvet Glove oli Clowesin kypsän kauden ensimmäisiä päätöitä, outo tarina, jota on verrattu etenkin Twin Peaks -televisiosarjaan. Clowes oli kuitenkin jo tehnyt siitä puolet ennen kuin David Lynchin masinoimaa sarjaa alettiin esittää. Mysteeritarina Velvet Glove on Clowesin töistä lähinnä perinteisiä lajityyppejä.

"Jännäreissä ratkaisu on aina ollut minusta tylsin vaihe. Salaisuuden paljastuminen ei koskaan pärjää odotuksen tunnelmalle. Sarjakuvassa voi asioita jättää auki, mutta kalliin elokuvan pitäisi miellyttää liian monia."

Clowesin seuraava iso tarina oli Ghost World, josta saattaa vielä syntyäkin elokuva. Iso studio on ollut kiinnostunut tekemään sen Clowesin ehdoilla. Palkitusta Crumb-dokumentistaan tunnettu Terry Zwigoff ohjaisi. He ovat tehneet leffaan käsikirjoituksen, mutta neuvottelut ovat venyneet.

"Velvet Gloven monimutkaisen tarinan kanssa jouduin vähän itsekin sokkeloon. Siksi tein Ghost Worldiin mahdollisimman yksinkertaisen rakenteen. Se kertoo kahden tytön ystävyydestä yhden kesän aikana."

Mutta kun Clowesista on kysymys, on tarina yksinkertainen vain puolteiltaan. Ghost Worldin tytöt ovat aivan yhtä tyytymättömiä maailmaan kuin muutkin Clowesin päähenkilöt. Heidän ajatonta maailmaansa kansoittavat kummajaiset, mistä nimi Kummitusmaailma tulee.

"Kuvaan kyllä 90-lukua, mutta en tahdo sijoittaa sarjojani mihinkään tiettyyn, tarkasti määriteltyyn hetkeen. Pelkään, että ne vanhenisivat liian nopeasti. Toivon, että niitä voi lukea vielä 20 vuoden päästä. Siksi mukana on aina palasia vaikkapa 70-luvulta", Daniel Clowes toteaa. ■

Dan Pussey kertoo totuuden sarjakuvateollisuuden onnelasta.